

*Олег ІВАХІВ
Андрій ШЕГЛОВ
Сергій КУДИМОВ
(Львів, Україна)*

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ: ВІЙСЬКОВА СКЛАДОВА

Виклики та загрози, що постали перед цивілізованим світом і Україною, необхідність захисту території та суверенітету, протидія тероризму, інформаційній та економічній війні з боку держави-агресора проважують посилення такої проблеми, як відсутність системного характеру військово-патріотичного виховання населення всіх вікових категорій, як наслідок – формування системи під впливом деструктивних внутрішніх і зовнішніх факторів, у тому числі держави-агресора.

На сьогодні наша держава, як ніколи, зацікавлена у захисті своєї території від зовнішнього втручання, а громадян – від маніпулювання свідомістю ззовні. Це обумовлює пошук різноманітних форм підготовки населення, в тому числі дітей та молоді до військової служби через залучення до відповідних програм підготовки з включеними до них питаннями української національної та громадянської ідентичності, підготовки до національного спротиву.

Ми вважаємо, що в ідеальному варіанті Система підготовки громадян України до національного спротиву повинна включати наступні складові:

освітньо-наукову – дошкільна освіта, загальна середня освіта, позашкільна освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, самоосвіта;

громадську – органи державної влади та місцевого самоврядування, політичні, громадські, волонтерські організації (установи);

військову (фахову, спеціалізовану) – загальновійськова підготовка громадян (початкова підготовка, базова підготовка), базова військова служба (базова загальновійськова підготовка, практична загальновійськова служба), базова підготовка громадян України до національного спротиву, підготовка резервістів та військовозо-

бов'язаних (навчальні збори резервістів, навчальні збори з підготовки резервістів за військово-обліковими спеціальностями, навчальні збори військовозобов'язаних, навчальні збори з загальновійськової підготовки), мобілізаційна підготовка (базова загальновійськова підготовка для підготовки мобілізаційних ресурсів), підготовка ДФТГ [4].

Організація військової підготовки на сьогоднішній день має ряд особливостей, зокрема:

законодавча та підзаконна нормативно-правові бази – розбалансованість категорійно-понятійного апарату щодо визначень, які використовуються у цій сфері. Так, в різних законодавчих документах зустрічаються такі визначення, як «підготовка громадян до військової служби» [1], «підготовка громадян до національного спротиву» [2], «загальновійськова підготовка» [3];

військовий обов'язок громадян України – встановлюється з метою підготовки громадян України до захисту Вітчизни, забезпечення особовим складом ЗС України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань; включає: підготовку громадян до військової служби, взяття громадян на військовий облік, прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та направлення на військову службу, проходження військової служби; виконання військового обов'язку в запасі; проходження служби у військовому резерві; дотримання правил військового обліку;

категорії розподілу громадян України щодо виконання військового обов'язку: допризовники (особи, які підлягають взяттю на військовий облік), призовники (особи, які взяті на військовий облік), військовослужбовці (особи, які проходять військову службу), військовозобов'язані (особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави), резервісти (особи, які проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний час та в особливий період);

Підготовка громадян України до військової служби включає: національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання; початкову загальновійськову підготовку; базову загальновійськову підготовку; підготовку у військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою; підготовку до вступу у

заклади фахової передвищої військової освіти, вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти; військову підготовку у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу; фізичну підготовку; лікувально-оздоровчу роботу; підвищення рівня освітньої підготовки; вивчення державної мови [1].

“Загальновійськова підготовка”, яка відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1443 [3] складається з початкової загальновійськової підготовки та базової загальновійськової підготовки громадян здійснюється в мирний час та особливий період незалежно від політичних та інших вподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання з метою формування в суспільстві готовності до стійкого опору агресору, зокрема в інформаційному просторі, патріотичної свідомості та стійкої мотивації, набуття та підтримання громадянами знань та практичних вмінь, необхідних для захисту України. Але ключовим є те, що “загальновійськову підготовку” проходять громадяни допризовного, призовного віку, військовозобов’язані, резервісти та інші категорії громадян, які виявили бажання долучитися до національного спротиву.

Серед вищезазначених способів підготовки громадян в умовах сучасних екзистенційних загроз особливій уваги заслуговують: організація початкової загальновійськової підготовки; організація базової загальновійськової підготовки; організація підготовки військового резерву (запасу).

Аналіз матеріалів щодо організації початкової та базової підготовки громадян свідчить про:

необхідність перегляду як програм підготовки, так і кількості годин, відведених на навчання, у бік їх збільшення. Також необхідне збільшення кількості годин для педагогічних працівників на відповідних курсах підвищення кваліфікації;

потребу включення у базову підготовку: розширених курсів надання першої допомоги в умовах бойових дій; навчання із використання сучасних засобів безпілотних систем та зв'язку, радіокомунікації та Інтернет-технологій для координації дій; навчання громадян базовим тактичним навичкам у складі малих груп; проводити регулярні навчання, включаючи командну роботу, комунікацію у стресових ситуаціях, маскування, використання укриттів,

розвідку та охорону територій; впровадити мінімальні фізичні вимоги для учасників базової військової підготовки;

обов'язковість законодавчого та нормативно-правового врегулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

2. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

3. Про затвердження Порядку організації та здійснення загальновійськової підготовки громадян України до національного спротиву: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1443. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1443-2021-п#Text>

4. Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-%D0%BF#Text>